

**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА****ЮДІНА Олена<sup>1</sup>, ЗІНЧЕНКО Георгій<sup>2</sup>, ЖИДИК Андрій<sup>3</sup>, ТОВТ Юрій<sup>4</sup>**

<sup>1</sup>Університет митної справи та фінансів  
<https://orcid.org/0000-0003-3699-5321>  
e-mail: [el.judina@gmail.com](mailto:el.judina@gmail.com)

<sup>2</sup>Університет митної справи та фінансів  
<https://orcid.org/0009-0005-1895-5977>  
e-mail: [kaf\\_mev@ukr.net](mailto:kaf_mev@ukr.net)

<sup>3</sup>Університет митної справи та фінансів  
<https://orcid.org/0009-0009-1952-3200>  
e-mail: [kaf\\_mev@ukr.net](mailto:kaf_mev@ukr.net)

<sup>4</sup>Університет митної справи та фінансів  
<https://orcid.org/0009-0004-6330-2038>  
e-mail: [kaf\\_mev@ukr.net](mailto:kaf_mev@ukr.net)

У статті визначено, що інноваційний розвиток малого та середнього підприємництва (МСП) вимагає комплексного підходу, який включає як фінансову, так і технічну підтримку, навчання, а також сприятливі регуляторні умови. Сприяння інноваціям може суттєво підвищити конкурентоспроможність МСП на національному та міжнародному рівнях. У дослідженні розглянуто, що інноваційний розвиток МСП є важливою складовою економічного зростання та конкурентоспроможності. Ось декілька ключових аспектів та стратегій, що можуть сприяти інноваційному розвитку МСП: доступ до фінансування (гранти та субсидії; венчурний капітал; краудфандинг – збір коштів від великої кількості людей через спеціалізовані платформи); технологічні інновації; підвищення кваліфікації та навчання (навчальні програми, тренінги, семінари, конференції); цифровізація; міжнародна співпраця (експортні програми та партнерства з іноземними компаніями); регуляторна підтримка (пільгове оподаткування та спрощення адміністративних процедур); соціальні інновації (екологічно чисті технології та соціально-відповідальне підприємництво).

Інноваційний розвиток є ключовим фактором, який впливає на успіх та довгострокову життєздатність бізнесу. Інноваційний розвиток є життєво важливим для будь-якого бізнесу, оскільки він забезпечує адаптацію до змін, підвищує ефективність, створює нові можливості для зростання та допомагає компаніям залишатися конкурентоспроможними на ринку. Інвестування в інновації – це інвестиція в майбутнє, що дозволяє бізнесу не тільки вижити, але й процвітати в умовах сучасної економіки. Інноваційний розвиток у сучасних умовах набуває особливого значення через швидкі зміни в технологіях, економічних умовах та суспільстві. В сучасних умовах інноваційний розвиток є необхідністю для бізнесу, що прагне залишатися конкурентоспроможним та адаптивним. Цифрові технології, глобалізація, сталий розвиток та клієнтоорієнтованість створюють нові можливості та виклики. Компанії, які активно інвестують в інновації та підтримують культуру інноваційності, мають більше шансів на успіх у швидко змінюваному світі.

Ключові слова: інновації, підприємство, інноваційний розвиток, інноваційна діяльність, інноваційна активність, малий і середній бізнес.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-6>

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ  
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Попри значні переваги, інноваційні технології також стикаються з низкою проблем, які можуть стримувати їх впровадження та ефективне використання. Інновації у бізнесі є надзвичайно актуальними з огляду на швидкі зміни у технологічному середовищі, глобалізацію та зростаючу конкуренцію.

**АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ**

Інноваційний розвиток МСП є критичним для їхнього виживання та зростання у сучасній економіці. Тому сьогодні є достатньо велика кількість наукових робіт присвячена цій темі. Успішне впровадження інновацій залежить від поєднання внутрішніх зусиль підприємств і зовнішньої підтримки з боку держави, фінансових установ та наукових інститутів. Можна виділити наступних вітчизняних та закордонних вчених, які вивчали проблеми інноваційного розвитку підприємств МСП: С. Безименний [8], Т. Віхоть [6], В. Волошин [1], О. Грищенко [2], В. Довбенко [3], В. Зянько [4], С. Крива, П. Колісниченко, І. Матвій, О. Носенко [7], О. Присяжнюк [8], А. Шехлович та інші.

**ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ**

Метою дослідження є комплексний аналіз інновацій за для ефективного впровадження їх у розвиток МСП.

## ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Інновації МСП є ключовими для підвищення їх конкурентоспроможності. Ось основні типи інновацій, які можуть впроваджувати МСП:

1. Продуктові інновації:
    - нові продукти – випуск на ринок нових продуктів або суттєво вдосконалених існуючих;
    - диференціація продуктів – розробка унікальних характеристик продуктів, що відрізняють їх від конкурентів [4].
  2. Процесні інновації:
    - автоматизація виробництва – впровадження автоматизованих систем і технологій, які підвищують ефективність і продуктивність;
    - оптимізація бізнес-процесів – використання сучасних методів управління, таких як Lean або Six Sigma, для вдосконалення виробничих та управлінських процесів [7].
  3. Маркетингові інновації:
    - нові маркетингові стратегії – використання цифрового маркетингу, соціальних мереж, контент-маркетингу для залучення нових клієнтів;
    - брендинг і репутація – розробка сильного бренду та управління репутацією компанії [6].
  4. Організаційні інновації:
    - нова організаційна структура – перебудова організаційної структури для підвищення гнучкості та адаптивності;
    - інноваційна культура – створення сприятливого середовища для інновацій, заохочення ініціативності та творчості працівників [5].
  5. Технологічні інновації:
    - впровадження нових технологій – використання сучасних технологій для покращення бізнес-процесів;
    - цифровізація бізнесу – перехід на цифрові платформи для управління бізнесом, таких як CRM-системи, ERP-системи [10].
  6. Екологічні інновації:
    - екологічно чисті продукти – розробка та впровадження продуктів, що мають менший вплив на довкілля;
    - енергоефективні процеси – впровадження технологій, що знижують енергоспоживання та зменшують викиди [9].
- На практиці можна навести ефективні приклади інновацій у МСП:
1. Створення мобільних додатків. МСП у сфері послуг можуть розробляти мобільні додатки для зручності клієнтів, таких як онлайн-замовлення або бронювання послуг.
  2. Інтернет-магазини. Відкриття інтернет-магазинів, що дозволяє розширити ринки збуту та залучити нових клієнтів.
  3. Впровадження CRM-систем. Використання CRM-систем для поліпшення управління відносинами з клієнтами та підвищення якості обслуговування [2].
  4. Стартапи та краудфандинг. Використання платформ краудфандингу для залучення інвестицій у нові інноваційні проекти.
  5. Співпраця з університетами. Спільні проекти з університетами та науково-дослідними інститутами для впровадження новітніх досліджень та розробок [1].
  6. Виробництво на замовлення. Використання технологій 3D-друку для виробництва товарів на замовлення, що дозволяє знизити витрати на складські запаси та підвищити гнучкість виробництва [8].

Інновації у МСП сприяють їхньому стійкому розвитку, покращують конкурентоспроможність і дозволяють адаптуватися до змін на ринку. Вони є необхідною умовою для збереження та розширення бізнесу в сучасному динамічному середовищі [3].

## ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

### І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Перспективи інноваційного розвитку МСП є значними, оскільки ці підприємства відіграють ключову роль у економічному зростанні, створенні робочих місць та розвитку нових технологій. Ось основні перспективи інноваційного розвитку МСП:

1. Зростання конкурентоспроможності:
  - глобальний ринок – інновації дозволяють МСП виходити на міжнародні ринки та конкурувати з більшими компаніями завдяки унікальним продуктам і послугам;

– підвищення якості – впровадження нових технологій та методів виробництва підвищує якість продукції та послуг, що зміцнює позиції МСП на ринку.

2. Підвищення ефективності:

– автоматизація процесів – використання автоматизованих систем зменшує витрати на виробництво та управління, підвищуючи загальну ефективність бізнесу;

– оптимізація ресурсів – інновації дозволяють краще використовувати ресурси, знижуючи витрати та підвищуючи рентабельність.

3. Розвиток нових ринків:

– технологічні прориви – нові технології відкривають можливості для створення нових продуктів і послуг, які можуть задовольнити нові потреби ринку;

– співпраця та партнерства – інноваційні проєкти часто залучають партнерів і інвесторів, що відкриває доступ до нових ринків і можливостей для бізнесу.

4. Сталий розвиток:

– екологічні інновації – впровадження таких інновацій допомагає МСП відповідати вимогам сталого розвитку та зменшувати екологічний вплив;

– соціальна відповідальність – інновації у сфері корпоративної соціальної відповідальності підвищують репутацію МСП та залучають свідомих споживачів.

5. Підтримка від уряду та міжнародних організацій:

– фінансові програми – уряди та міжнародні організації часто пропонують гранти, кредити та інші форми підтримки для інноваційних МСП;

– інкубатори та акселератори – створення інноваційних хабів, інкубаторів та акселераторів надає МСП доступ до ресурсів, менторства та мережі контактів.

6. Розвиток людського капіталу:

– навчання та розвиток – підвищення кваліфікації працівників через навчальні програми та тренінги сприяє розвитку інноваційного потенціалу МСП;

– залучення талановитих кадрів – інноваційні МСП приваблюють талановитих фахівців, що сприяє створенню інноваційних продуктів та послуг.

Якщо наводити приклади перспектив, то можна анонсувати наступні:

1. Впровадження цифрової трансформації – впровадження цифрових технологій допомагає МСП оптимізувати операції та створювати нові бізнес-моделі.

2. Використання зелених технологій – використання відновлюваних джерел енергії, екологічно чистих матеріалів та технологій переробки відходів дозволяє МСП відповідати зростаючому попиту на сталий розвиток.

3. Електронна комерція – розвиток онлайн-продажів і електронної комерції відкриває нові можливості для МСП щодо розширення ринків збуту та залучення клієнтів.

4. Біотехнології та охорона здоров'я – інновації в галузі біотехнологій, медичних пристроїв та цифрового здоров'я відкривають нові можливості для МСП у сфері охорони здоров'я.

Перспективи інноваційного розвитку МСП є дуже позитивними, оскільки технологічні та організаційні зміни дозволяють цим підприємствам швидко адаптуватися до змін на ринку, використовувати нові можливості та досягати значних успіхів.

### Література

1. Волошин В.І., Шехлович А.М. Інституційні механізми та інструменти управління інноваційною безпекою України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 122. Ч.1. С. 109–116.

2. Грищенко О.Ф. Інноваційне рішення – ключовий фактор забезпечення сталого розвитку сучасного підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. №1. С. 120–127

3. Довбенко В. І. Вибір напрямків інноваційного розвитку підприємства за умов змін стану ринку. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository*. 2010. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11401/1/43.pdf>

4. Зянько В.В., Крива С.В. Особливості інноваційної діяльності малих підприємств у перехідній економіці. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2010. Вип. 5. С.48–52.

5. Колісніченко П.Т. Інноваційна діяльність підприємств малого та середнього бізнесу в Україні: тенденції та перспективи. *Проблеми системного підходу в економіці*. Вип. 4(60). 2017. С.47–52. URL: [http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4\\_60\\_2017\\_ukr/7.pdf](http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_60_2017_ukr/7.pdf)

6. Матвій І.С., Віхоть Т.А. Особливості інноваційної діяльності малих підприємств. *Вісник Львівського політехнічного національного університету*. 2015. № 13. С. 88–96.

7. Носенко О.С. Критерії прийняття рішень по реалізації інноваційних проектів підприємств з метою підвищення їх ефективності. *Ефективна економіка*. № 6. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3471>
8. Присяжнюк О., Безименний С. Інноваційні рішення в управлінні інвестиційними проектами. *Економіка та суспільство*. Вип. 29. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/549/527>
9. Роль малих та середніх підприємств в розвитку інноваційної економіки. Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (УІІВ). URL: <https://iii.ua/uk/rol-malih-ta-serednih-pidpriemstv-v-rozvitku-innovacynoyi-ekonomiki>
10. 9 ідей щоб відкрити малий бізнес у 2024 році. COI. URL: <https://coi.ua/blog/Green-sheep/9-ideas-to-start-a-small-business-in-2024/>

### References

1. Voloshyn V.I., Shekhlovych A.M. Instytutsiini mekhanizmy ta instrumenty upravlinnia innovatsiinoiu bezpekoiu Ukrainy. Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. 2014. Vyp. 122. Ch.1. S. 109-116.
2. Hryshchenko O.F. Innovatsiine rishennia - kluchoviy faktor zabezpechennia staloho rozvytku suchasnoho pidpriemstva. Marketynh i menezhment innovatsii. 2011. №1. S. 120-127
3. Dovbenko V. I. Vybir napriamkiv innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva za umov zmin stanu rynku. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. 2010. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/11401/1/43.pdf>
4. Zianko V.V., Kryva S.V. Osoblyvosti innovatsiinoi diialnosti malykh pidpriemstv u perekhidnii ekonomitsi. Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. 2010. Vyp. 5. S.48-52.
5. Kolisnichenko P.T. Innovatsiina diialnist pidpriemstv maloho ta serednoho biznesu v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy. Problemy systemnoho pidkhotu v ekonomitsi. Vyp. 4(60). 2017. S.47-52. URL: [http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4\\_60\\_2017\\_ukr/7.pdf](http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_60_2017_ukr/7.pdf)
6. Matvii I.Ie., Vikhot T.A. Osoblyvosti innovatsiinoi diialnosti malykh pidpriemstv. Visnyk Lvivskoho politekhnichnoho natsionalnoho universytetu. 2015. № 13. S. 88-96.
7. Nosenko O.S. Kryterii pryiniattia rishen po realizatsii innovatsiinykh proektiv pidpriemstv z metoiu pidvyshchennia yikh efektyvnosti. *Efektivna ekonomika*. № 6. 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3471>
8. Prysiazhniuk O., Bezymennyi S. Innovatsiini rishennia v upravlinni investytsiinyimi proiektamy. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 29. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/549/527>
9. Rol malykh ta serednih pidpriemstv v rozvytku innovatsiinoi ekonomiky. Derzhavne pidpriemstvo «Ukrainskyi instytut intelektualnoi vlasnosti» (UIIV). URL: <https://iii.ua/uk/rol-malih-ta-serednih-pidpriemstv-v-rozvitku-innovacynoyi-ekonomiki>
10. 9 idei shchob vidkryty maliy biznes u 2024 rotsi. COI. URL: <https://coi.ua/blog/Green-sheep/9-ideas-to-start-a-small-business-in-2024/>

## INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES

YUDINA Olena, ZINCHENKO Heorhii, Zhydyk Andriy, TOVT Yurii  
University of Customs and Finance

*The article determines that the innovative development of small and medium-sized enterprises requires a comprehensive approach, which includes both financial and technical support, training, as well as favorable regulatory conditions. Promoting innovation can significantly increase the competitiveness of small and medium-sized enterprises at the national and international levels.*

*The study considered that the innovative development of small and medium-sized enterprises is an important component of economic growth and competitiveness. Here are some key aspects and strategies that can contribute to the innovative development of small and medium-sized enterprises: access to financing (grants and subsidies; venture capital; crowdfunding – collection of funds from a large number of people through specialized platforms); technological innovations; professional development and training (educational programs, trainings, seminars, conferences); digitization; international cooperation (export programs and partnerships with foreign companies); regulatory support (preferential taxation and simplification of administrative procedures); social innovations (environmentally clean technologies and socially responsible entrepreneurship).*

*Innovative development is a key factor influencing the success and long-term viability of a business. Innovation is vital to any business because it enables adaptation to change, increases efficiency, creates new opportunities for growth and helps companies stay competitive in the marketplace. Investing in innovation is an investment in the future that allows businesses not only to survive, but also to thrive in today's economy.*

*Innovative development in modern conditions acquires special importance due to rapid changes in technologies, economic conditions and society.*

*In today's environment, innovative development is a necessity for businesses that strive to remain competitive and adaptive. Digital technologies, globalization, sustainable development and customer orientation create new opportunities and challenges. Companies that actively invest in innovation and maintain a culture of innovation are more likely to succeed in a rapidly changing world.*

*Key words: innovation, enterprise, innovative development, innovative activity, innovative activity, small and medium-sized business.*